

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

6 Non valet uxorem mœchus vir linquere mœcham.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

adultera, ne fornicaria dici potest. Unde nec aliqua occasione va-
let dimitti. Cum enim Iudæi a quærenti a Christo, utrum lice-
ret uxorem suam dimittere quæcumque causa, respondit eis:
[Matth. 19. b. quia, qui fecit eos ab initio, masculum & femi-
nam creavit eis? Quid ergo Deus coniunxit, homo non separet.]
Deinde sermone suum ita conclusit, ut diceret neminem posse di-
mittere uxorem suam, excepta causa fornicationis. Hinc Aposto-
lus ait in epistola ad Corinthios: c [Huius, qui matrimonio conjuncti
sunt, prout non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere.]
Unde datur intelligi, quod qualescumque fuerint vir & uxor, ex
quæcumque affectu sibi adhaerent, alterius ab invicem discedere
non valet.

C. XVII. ¶ Qualescumque sit vir, ex quo semel
placuit, non est dimittendus.

Unde Ambrosius in Hexameron d. tit. dicit
quarta, scribit.

Horrendus 1, & incultus est vir: semel placuit:
Nanquid vir frequenter esse eligendus? Comparem
suum & hoc requirit, & equos diligit: & si mutetur ali-
us, trahere jugum nescit compar alterius, & se non to-
tam putat. Tu jugalem tuam repudias, & putas sæpe
mutandum? & si uno defuerit die, superducis rivalerem,
& statim incognita causa, quasi cognitam f pudoris ex-
equens inquam?

¶ Horrendus 1. Apud B. Ambrosium legitur, sed horri-
dus & incultus est: semel placuit, &c. Ante hoc autem ca-
pitulum est ca. ad Rom. per E. v. in 33. g. s.

C. XVIII. ¶ Similiter de uxore intel-
ligatur.

Item Augustinus de sermone Domini in montes,
lib. 1. cap. 32.

Uxorem & quis habeat sterilem, vel deformem cor-
pore, sive debilem membris, vel cæcam, vel surdam,
vel claudam, vel si quid aliud, sive morbis, & doloribus,
langueatibus, confectam, & quidquid (excepta fornicatione)
cogniti potest vehementer horribile, pro fide &
sacrate subleuet.

C. XIX. ¶ Non licet viro uxorem dimittere, nisi
causa fornicationis.

Item Hieronymus ad Oceanum de h. morte
Fabula.

Præceptum Domini uxorem non debere dimitti, ex-
cepta causa fornicationis, & si dimissa fuerit, manere
inopiam. Quidquid viris iuberet, hoc consequenter
retulit in feminas. Neque enim adultera uxor dimit-
tenda est, & moechus retinendus.

C. XX. ¶ De eodem.

Item ibidem.

Ad id nos, quod non licet fornicari, æque non licet vi-
ris, & eadem servius pari conditione censetur.

C. XXI. ¶ Communionem præbetur, qui extra cau-
sam fornicationis uxorem suam
dimittit.

Item ex concilio Toletano XII. cap. 8.

Præceptum Domini est, ut excepta causa forni-
cationis uxor à viro dimitti non debeat: & ideo
quæcumque causa culpam criminis supradicti uxorem suam
quæcumque occasione dimiserit, quia quod Deus m. con-
iunxit, ille separare disponit, tamdiu ab ecclesiastica
communicatione privatus, & à cœtu omnium Christiano-
rum maneat alienus, quamdiu societatem relictae con-
iugii syncretiter amplectatur, & foveat. Itaque qui jam
admoniti à sacerdote semel, bis, terque, ut corrigerentur,
ad totum suæ conjugii noluerint redire, ipsi se suis me-
ritis, & à palatina dignitatis officio separabunt, & in-

a. Matth. 19. b. Gen. 2. c. 1. Cor. 7. d. Lib. 5. c. 7. e. Ivo
p. 1. c. 21. Pan. 1. c. 103. f. al. cognita. g. Sent. 4. dist. 34. Ivo
p. 1. c. 21. Pan. 1. c. 104. h. Epitaphium Fabiola tom. 1. i. Sent.
4. dist. 31. Ivo p. 1. c. 240. Pan. 1. 7. c. 3. k. Ivo ibid. l. Ivo p. 1.
199. Pan. 1. 7. c. 1. m. Matth. 19.

super generosa dignitatis testimonium, quamdiu in cul-
pa fuerint, amittuntur: quia carnem suam dissidii ju-
gulo tradiderunt.

C. XXII. ¶ De eodem.

Nicolaus Papa ad consilia Bulgarorum, c. 96.

Quidquid a muliere tua contra te cogitaverit aut fe-
cerit, vel si te accusaverit, non est, excepta causa for-
nicationis, rejicienda, vel odio profus habenda, quæ
est 1, Apostolo b præcipiente, sicut ecclesia à Christo
diligenda.

¶ Quæ est? Hac usque ad finem addita sunt ex ipsi re-
sponsionibus.

7 pars. Sed quæritur, cum sit par utriusque conditio, cur com-
municantes viri cum adultera uxore non conveniant, cum contra
uxores in consortio adulterorum virorum manere videantur.

C. XXIII. ¶ In utroque sexu adulterium
pari ratione puniatur.

De his ita scribit Innocentius Papa, epist. 3. ad Exu-
perium Episcopum, cap. 4.

Christiana c religio adulterium in utroque sexu pari
ratione condemnat. Sed viros suos mulieres non fa-
cile de adulterio accusant, & non habent latentia peccata
vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud
sacerdotes deferre consueverunt: & ideo mulieribus,
proditæ earum crimine, communicatio denegatur: virorum
autem latente commisso non facile quisquam ex suspi-
cionibus abstinetur: qui utriusque submovebitur, si ejus fla-
gitium derogatur. Cum ergo par causa sit, interdum pro-
batione cessante, vindictæ ratio conquiescit.

QVÆSTIO VI.

Ecce, quod ista dimitti non valet, cum à fornicatione im-
mota invenitur. Sed ponatur, quod ipsa sit adultera, qua-
ritur, si adulter possit dimittere eam causa fornicationis. Non
enim videtur, quod pari crimine infidelis alium de eodem punire
possit. Unde cum Iudæi adulteram accusarent, equitatis sententiam
a Domino acceperunt. [Quicumque d. vestrum est sine peccato,
primus lapidem in illam mittat.] Hinc etiam in Evangelio c præ-
cipitur: [Hypocrita, primum esce trabem de oculo tuo, & postea e-
laucet festucam de oculo fratris tui.]

C. I. ¶ Qui fornicatur, fornicationis causa uxorem
suam dimittere non potest.

Hinc etiam Augustinus scribit in lib. 1. de ser-
mone Domini in monte, c. 28.

Nihil f iniquitas quàm fornicationis causa dimittere
uxorem, si & ipse convineatur fornicari. Occur-
rit enim illud: [In quo g enim alterum judicas, tement-
ipsum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas.] Qua-
propter quisquis fornicationis causa vult abicere uxore-
m, prior debet esse à fornicatione purgatus. Quod si-
militer etiam de foemina dixerim.

C. II. ¶ Qualem quisque vult invenire uxorem,
talem se servet eidem.

Idem de verbis Domini, tractatu, sive serm. 46.

Siducturi b estis uxores, servate vos uxorebus vestris.
Quales vultis eas 1 invenire, tales & ipsæ inveniant
vos. Quis juvenis est, qui non castam velit ducere uxore-
m? & si accepturus est virginem, quis non intactam de-
sideret? Intactam quæris? intactus esto: puram quæris?
noli esse impurus. Non enim illa potest, & tu non potes.

¶ Eas invenire? In originali, & apud Ivoem est. Qua-
les eas vultis ad vos venire, tales & vos debent ipsæ in-
venire.

a Ivo part. 8. cap. 228. b Ephes. 5. c Sent. 4. distinct. 31.
Ivo p. 1. cap. 214. d Ioann. 8. e Luc. 16. f Sentent. 4. di-
st. 35. Ivo p. 1. c. 250. Panorm. 1. 7. cap. 31. g Rom. 2. h Ivo
p. 1. cap. 45.

C. III. ¶ Iudicium de alio expectare non debet, qui de se iudicari contemnit.

Idem in epistola ad Pascentium comitem Arianum, epist. 174.

Iniquum est, ut quisque de alio iudicare velit, & iudicari de se nolit.

C. IV. ¶ Viri gravius sunt puniendi de adulterio, quam mulieres.

Idem de adulterio conjugii, lib. 1. c. 8.

Indignantur b mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris foeminis poenas: cum tanto gravius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet & virtute vincere, & exemplo regere foeminas.

C. V. ¶ Sicut vir caput est mulieris, sic adulterando gravius delinquit, quam mulier.

Idem de decem chordis, cap. 3.

Non e moechaberis, id est, non ibis ad aliquam aliam praeter uxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab uxore, & non vis reddere hoc uxori? & cum debeas in virtute praecedere uxorem (quoniam castitas viri est,) tu sub nro impetu libidinis cadis? & vis uxorem tuam virtutem esse, tu vidus jaces d? & cum tu caput sis uxoris tuae, praecedet te ad Deum, cujus caput es? vis domum tuam, capite deorsum pendere? Caput e enim mulieris est vir. Vbi autem melius vivit mulier, quam vir, capite deorsum pendet domus. Si caput est vir, melius debet vivere vir, & praecedere in omnibus bonis factis uxorem suam, ut illa imitetur virum, & sequatur caput suum.

Hic auctoritatibus monstratur, quod adulter adulteram dimittere non valet.

QVAESTIO VII.

Nunc autem quaeritur, si ille, qui dimiserit uxorem suam causa fornicationis, illa vivente aliam ducere possit. Quod autem hoc fieri non possit, testatur Augustinus in libro de bono conjugali, cap. 7. dicens.

C. I. ¶ Vinculum conjugii fornicatione non potest dissolvi.

Interveniente f divortio non aboletur illa confederatio nuptialis: ita ut sibi conjuges sint etiam separati, cum illis autem adulterium committant, quibus etiam fuerint post suum repudium copulati.

C. II. ¶ Nulla ratione dissolvitur conjugium, quod semel initum probatur.

Idem de adulterio conjugii, lib. 2. cap. 4. & 5.

Licet dimittur g conjugis ob causam fornicationis, sed manet vinculum prioris. Propter quod si reus adulterii, qui dimissam duxerit etiam ob causam fornicationis. Sicut enim manente in se sacramento regenerationis excommunicationis i quis reus criminis, nec illo sacramento caret, etiamsi nunquam reconcilietur Deo: ita manente in se vinculo foederis conjugalis, uxor dimittitur ob causam fornicationis, nec carebit illo vinculo etiamsi nunquam reconcilietur viro. Carebit autem, si mortuus fuerit vir ejus. Reus vero excommunicatus ideo nunquam carebit regenerationis sacramento, etiam non reconciliatus, quia nunquam moritur Deus.

¶ Excommunicationis quis? Totus hic locus est restitutus ex originali, & multa alia cum ex eodem, tum ex vetustis exemplaribus emendata.

a Ivo p. 6. c. 392. b Sent. 4. dist. 35. Ivo p. 8. c. 242. Pamm. l. 7. c. 36. c Ivo p. 8. c. 265. Erod. 20. Deut. 5. d al. Jaceni. e Eph. 5. f Ivo p. 8. c. 9. & 35. Pamm. l. 7. c. 6. g Ivo par. 2. cap. 239. Pamm. lib. 7. cap. 3.

C. III. ¶ Sive vir ab uxore, sive uxor a viro causa fornicationis discesserit, alteram habere prohibetur.

Idem super epistolam Pauli ad Corinthios.

Apostolus dicit i: [His, qui sunt in conjugio, praecipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere innupram, aut reconciliari viro suo.] Potest enim fieri, ut discedat ea causa, qua Dominus permittit. Aut, si foemina licet virum dimittere etiam praeter causam fornicationis, & non licet viro, quid respondebimus de hoc, quod dixi postea? [Et vir uxorem ne dimittat.] quare non addit: [excepta causa fornicationis.] quod Dominus permittit? nisi quia similem formam vult intelligi, ut si dimiserit, (quod causa fornicationis permittitur,) maneat sine uxore, aut reconcilietur uxori? & post pauca. ¶ Dominus autem permittit causa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permittit, non iussit.

Est apud Bedam i. Corinth. 7. ex lib. 1. B. Augustini de sermone Domini in monte, cap. 26.

¶ Apostolus dicit] Apud B. Augustinum in i. libro de sermone Domini in monte, cap. 26. legitur: sed consulamus Apostolum, ne quid temere dicamus. [His, qui sunt in conjugio, inquit, praecipio, &c.] Apud Bedam vero i. Corinth. 7. His, qui sunt in conjugio, praecipit per Apostolum Dominus, uxorem, &c. Multa vero & in hoc, & in sequentibus capitulis, Fieri. & Dominus. emendata sunt ex istis B. Augusti, & Beda in locis indicatis.

C. IV.

Idem de sermone Domini in monte, lib. 1. cap. 25.

Fieri b potest, ut vir dimittat uxorem causa fornicationis, quam Dominus exceptam esse voluit. Im vero si nec illi nubere conceditur, vivo viro, a quo recessit, neque huic alteram ducere viva uxore, quam dimittit, multo minus fas est illicita cum quibuslibet stupra committere.

C. V. ¶ Ab uxore dimissa, vel dimissa a viro, ad praenitentiam redigantur, nisi aut continentur vivere, aut sibi reconciliari voluerint.

Item ex concilio Milevitano, c. 17.

Placuit, ut secundum e Evangelium, & d Apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri jungantur, sed ita maneat, aut sibi met reconcilietur. Quod si contempserint, ad praenitentiam redigantur.

C. VI. ¶ Moechatur qui a viro dimissam ducere praesumit.

Item Augustinus lib. 1. de sermone Domini in monte, cap. 25.

Dominus e ad illud confirmandum, ut non facile dimittat uxorem, solum causam fornicationis exceptam, ceteras vero universas molestias, si quae forte extiterint, jubet pro fide conjugali, pro castitate fortiter sustineri. Et moechum dixit etiam virum, qui cum duxerit, quae soluta est a viro.

C. VII. ¶ Adultera probatur, quae vivente viro alteri nubit.

Item Hieronymus ad Amandum i Presbyterum.

O mnes f causationes Apostolus imputans, aperte definit, vivente viro esse adulteram mulierem, si alteri nupserit. Nolo mihi proferas raptoris vis-

a i. Corinth. 7. Sentent. 4. dist. 35. Poly. l. 6. tit. 4. Ivo par. 1. cap. 208. Pamm. l. 7. cap. 2. b Beda i. Corinth. 7. Ivo par. 1. cap. 171. Concilium Africanum, cap. 69. & Graecum, cap. 107. c Math. 19. d i. Corinth. 7. Poly. cap. lib. 6. tit. 4. Augustinus lib. 10. cap. 1. Burch. lib. 9. cap. 64. Ivo p. 8. cap. 200. e Beda i. Corinth. 7. Sent. 4. dist. 35. Ivo p. 8. cap. 237. Pamm. l. 7. c. 6. f Poly. l. 6. tit. 4. Ivo par. 1. cap. 239.

